

Міністерство освіти і науки України
Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка
Педагогічний факультет
Кафедра образотворчого і декоративно-прикладного мистецтва та
реставрації творів мистецтва

**Кваліфікаційна робота
на здобуття ступеня вищою освіти «бакалавр»**

з теми «Краса та меланхолія: жіночі портрети Жан-Батіста Грьоза в контексті
французького живопису XVIII ст.»

Виконала: здобувачка вищої освіти
освітньої програми Образотворче мистецтво,
декоративно-прикладне мистецтво,
реставрація
спеціальності 023 Образотворче мистецтво,
декоративно-прикладне мистецтво,
реставрація
денної форми здобуття вищої освіти
Мороз Діана Іванівна

Керівник: Гуцул І.А., кандидат
мистецтвознавства, доцент кафедри
Рецензент:

Кам'янець-Подільський, 2025 р.

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ I Історичний контекст французького живопису XVIII століття	5
1.1 Заснування і діяльність Французької академії живопису та скульптури.	5
1.2 Французькі художники XVIII ст. та їхній внесок у мистецтво.	11
РОЗДІЛ II Творчість Жана-Батіста Грєза	23
2.1 Біографія та творчий шлях Жана-Батіста Грєза	23
2.2 Значення грєзівських портретів для французького мистецтва	28
РОЗДІЛ III Французький живопис XVIII століття як джерело натхнення для українського мистецтва	33
3.1 Вплив французького рококо на мистецтво України	33
3.2 Естетика творчості Жана-Батіста Грєза у портретному жанрі	38
ВИСНОВКИ	44
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	47
ДОДАТКИ	51

ВСТУП

Актуальність дослідження. Жан-Батист Грєоз грає важливу роль у формуванні емоційних портретів XVIII століття, звертаючи увагу на внутрішній світ жінки та її моральних якостей. Його роботи стали поєднанням між жанровим живописом і портретом, викликаючи в глядача моральні роздуми через символічні і психологічні образи.

Об'єкт дослідження. Доба рококо, особливості у французькому живописі XVIII століття.

Предмет дослідження. Жіночі портрети Жана-Батіста Грєоза як феномен французького живопису XVIII століття.

Гіпотеза. Портрети Жан-Батіста Грєоза демонструють характерну для епохи рококо естетику краси, чуттєвості та глибокі емоційні поєднання зовнішньої витонченості із внутрішньою меланхолією в контексті французького живопису XVIII століття.

Мета і завдання дослідження. Мета дослідити розвиток, особливості і вплив творчості Жана-Батіста Грєоза на портретний живопис.

Для досягнення поставленої мети дослідження визначено послідовне виконання відповідних **завдань**:

1. Встановити причини та значення заснування і діяльність Французької академії живопису та скульптури.
2. Визначити перелік французьких художників XVIII ст. та їхній внесок у мистецтво.
3. Дослідити біографію та творчий шлях Жана-Батіста Грєоза.
4. Проаналізувати значення грєозівських портретів для французького мистецтва.
5. Описати вплив французького рококо на мистецтво України.
6. Розкрити естетику творчості Жана-Батіста Грєоза у портретному жанрі.

Методи дослідження. Історико-культурний метод для аналізу творчості Жан-Батіста Грєоза в контексті епохи рококо та французького мистецтва XVIII століття, порівняльний метод для аналізу жіночих образів у творчості Грєоза з

роботами інших художників того часу, візуальний метод для детального розгляду художніх прийомів, композиції, кольорової гами у портретах.

Наукова новизна отриманих результатів. Аналіз жіночих образів у творчості Жан-Батіста Грьоза, виявлення естетики краси та меланхолії в рококо. Дослідження розкриває психологічної жіночі образи, що осмислити творчість Грьоза.

Структура роботи. Включає вступ, три розділи і шість підрозділів, висновки, список використаних джерел і додатки. Загальна кількість сторінок 51, з них основного тексту – 43 сторінки, містить 33 наймування та додатків.

ВИСНОВКИ

Перехід від бароко до рококо у першій половині XVIII століття позначився поступовим витісненням монументальності та помпезності бароко граційністю, декоративністю й інтимністю рококо. Обидва стилі ще певний час співіснували, що зумовило появу художніх рішень в архітектурі та живописі. Ідея синтезу мистецтв, започаткована Лоренцо Берніні в епоху бароко, вплинула на подальший розвиток. Його концепція об'єднання архітектури, скульптури та малярства в єдиному ілюзорному просторі була успадкована та адаптована художниками рококо, що зумовило появу нових форм художньої виразності. Використання матеріалу стуко стало ключовим технічним прийомом для досягнення гармонійного поєднання різних видів мистецтв. Завдяки йому митці створювали цілісні інтер'єри, де умовні межі між архітектурою, живописом і пластикою стиралися.

Французьке мистецтво XVIII століття відбивало зміну світоглядних орієнтирів доби Просвітництва. Втрата авторитету церкви та монархії привела до зміщення акцентів від релігійних та історичних тем до світських і міфологічних сюжетів у легкому, галантному трактуванні. Рококо, попри довгий період недооцінки, постає як цілісна стилістична система, яка сформувалася у Франції в період правління Людовіка XV. Воно вирізняється декоративністю, витонченістю форм, ідеалізацією чуттєвістю й приватним життям, а також активним розвитком жанрів портрету та сцен повсякденного життя.

Французька академія відіграла важливу роль у формуванні художніх канонів та системи мистецької освіти. Вона не лише очищувала мову й літературу, а й сприяла розвитку офіційного мистецтва, формуючи академічні критерії оцінки живопису, скульптури й архітектури.

Стиль рококо також поширився і на територіях України. Він був і скульптурі, архітектурі, живописі, а також і у вишивці. Найбільшого поширення набув у декоративно-прикладному мистецтві. Орнаменти у стилі рококо, на відміну від

іших стилів мистецтва, відзначалися легкістю, вишуканістю, аристократизмом і претензійністю.

Жан-Батист Гр'юз – яскравий представник французького живопису XVIII століття, який увійшов в історію як майстер жанрової сцени з глибоким моралізаторським підтекстом. Його творчість вирізнялася поєднанням сентиментального стилю рококо з соціальними й моральними ідеями, що відображали проблеми родинних цінностей, чесноти та людських вад. Попри визнання сучасників і підтримку таких постатей, як Дені Дідро, особисте життя митця було сповнене труднощів, що, разом з конфліктами в мистецькому середовищі, спричинило його поступове забуття.

Гр'юз залишив по собі багату художню спадщину, в якій зображено не лише зовнішній світ, але й внутрішні переживання людини. Його вміння поєднувати витончену форму з глибоким змістом зробило його картини популярними серед глядачів XVIII століття. Незважаючи на зниження популярності в останні роки життя, сьогодні творчість Жана-Батиста Гр'юза цінується за її художню майстерність, щирість емоцій та внесок у розвиток жанрового живопису.

Творчість Жана-Батиста Гр'юза відзначається глибоким емоційним наповненням та морально-дидактичною спрямованістю, що відповідало ідеологічним та естетичним запитам епохи Просвітництва. Художник вміло поєднав жанровий живопис із портретом, вводячи в них елементи театральності, символізму та сентиментальної драми. Його картини не лише зображують зовнішній вигляд персонажів, а й занурюють глядача у внутрішній світ героїв, розкриваючи складну гаму почуттів: ніжність, меланхолію, сум, моральні роздуми.

Гр'юз залишив помітний слід у французькому мистецтві XVIII століття, ставши виразником нових ідей – культу доброчесності, сімейних цінностей, патріархальної гармонії. Незважаючи на театралізованість композицій і подекуди надмірну пафосність, його стиль, що поєднує риси рококо й неокласицизму, вирізняється витонченістю, майстерністю світлотіні та тонкою

передачею настрою. У своїх творах він виступав не лише як художник, а й як мораліст, перетворюючи живопис на засіб морального виховання та емоційного впливу.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бакович О. Українське сакральне образотворче мистецтво другої половини 18 ст. (характеристика стилю). *Історія релігій в Україні*. 2011. Кн. 2. С. 341–349.
2. Дені Дідро біографія коротко. URL: <https://dovidka.biz.ua/deni-didro-biografiya-korotko/> (Дата звернення: 24.04.2025).
3. Жан Батіст Сімеон Шарден — творець краси у зображенні побуту: біографія та кращі картини. URL: <https://veryimportantlot.com/ru/news/obchestvo-i-lyudi/zhan-batist-simeon-sharden-biografiya-tvorchestvo-khudozhnika> (Дата звернення: 16.04.2025).
4. Жан-Антуан Гудон - скульптор, який змалював у мармурі живі образи ключових персон своєї епохи. URL: <https://veryimportantlot.com/ru/news/obchestvo-i-lyudi/zhan-antuan-gudon--biografiya-gody-zhizni-portret> (Дата звернення: 24.04.2025).
5. Жан-Батист Грьоз – сентиментальний живописець XVIII століття: біографія та кращі картини. URL: <https://veryimportantlot.com/ru/news/obchestvo-i-lyudi/zhan-batist-gryoz-biografiya-tvorchestvo-kartiny-khudozhnika> (Дата звернення: 20.04.2025).
6. Жан-Батист Грьоз (Jean-Baptiste Greuze), (1725-1805). URL: <https://blog.i.ua/community/1952/717695/> (Дата звернення: 06.05.2025).
7. Жан-Батист Грьоз. URL: https://arthive.com/uk/artists/1009~ZhanBatist_Grez (Дата звернення: 13.04.2025).
8. Живопис Рококо: Елегантність Вишуканої Фантазії. Ватто, Буше, Фрагонар. URL: <https://www.artculturetravel-ua.org/post/живопис-рококо-елегантність-вишуканої-фантазії-ватто-буше-фрагонар> (Дата звернення: 13.04.2025).
9. Жіночий портрет молодої жінки – Жан-Батист Грьоз – приваблива молода жінка. URL: <https://xzendor7.com/female-portrait-of-a-young-woman-by-jean-greuze/?lang=uk> (Дата звернення: 09.04.2025).

10. Ільїна Т.В. Історія мистецтва Західної Європи від Античності до наших днів: підручник для академічного бакалаврату. 2013.
11. Кнобельсдорф Георг Венцеслаус. URL: <https://dic.academic.ru/dic.nsf/es/27650/Кнобельсдорф> (Дата звернення: 16.04.2025).
12. Кондратова Л. Мистецтво: підручник для 8 класу закладів загальної середньої освіти. Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2021. 287 с.
13. Латур Моріс Кантен де. URL: https://holst.onsv.net/painters/?p_id=159 (Дата звернення: 20.04.2025).
14. Львівська рококова скульптура. URL: <https://lv.ridna.ua/2018/05/14/lvivska-rokokova-skulptura/> (Дата звернення: 13.05.2025).
15. Натъе Жан-Марк (Nattier Jean-Marc). URL: <https://www.stydiai.ru/gallery/nattier-jean-marc/> (Дата звернення: 16.04.2025).
16. Попович М. Універсальний словник-енциклопедія. Львів: Тека, 2006. 1430 с.
17. Психея Жана-Батиста Грьоза. URL: <https://xzendor7.com/psyche-by-jean-baptiste-greuze/?lang=uk> (Дата звернення: 09.04.2025).
18. Раціоналістична картина світу і людини в ідеології Просвітництва та її вплив на художню творчість. URL: http://megalib.com.ua/content/8439_Racionalistichna_kartina_svity_i_ludini_v_ideologii_Prosvitnictva_ta_ii_vpliv_na_hydojnu_tvorchist.html (Дата звернення: 08.04.2025).
19. Розбитий глечик, або чому Жан-Батист Грьоз – поганий художник. URL: <https://nikonova-alina.livejournal.com/787960.html> (Дата звернення: 06.05.2025).
20. Російсько-українські словники. URL: <https://r2u.org.ua/node/49> (Дата звернення: 13.04.2025).

21. Стилiстика рококо в рушниковому орнаментi. URL: <https://rushnyk.cdu.edu.ua/stylistyka-rokoko-v-rushnykovomu-ornamenti/> (Дата звернення: 12.05.2025).
22. Стуко. URL: <https://master-dekor.lviv.ua/shtykatyrka/23-stukko.html> (Дата звернення: 16.04.2025).
23. Українська скульптура доби бароко і рококо. URL: <https://lib.kherson.ua/ukrainska-skulptura-dobi-baroko-i-rokoko.htm> (Дата звернення: 12.05.2025).
24. Філіппова О.Н. Етьєн Моріс Фальконе – скульптор і письменник (1716–1791 рр.). *Молодий вчений*. № 8(60). Серпень, 2018. С. 268–276.
25. Художник Луї Токке. URL: <https://ilotan136.livejournal.com/209799.html> (Дата звернення: 16.04.2025).
26. A Masterful Manipulator of Theatricality: Greuze and French Genre Painting. URL: https://wamupdates.worcesterart.org/2020/07/a-masterful-manipulator-of.html?utm_source.com (Дата звернення: 13.05.2025).
27. Jean-Baptiste Greuze. URL: https://www.theartstory.org/artist/greuze-jean-baptiste/?utm_source.com (Дата звернення: 13.05.2025).
28. Jean-Baptiste Greuze. URL: <https://www.britannica.com/biography/Jean-Baptiste-Greuze> (Дата звернення: 25.04.2025).
29. Jean-Baptiste Greuze. URL: <https://www.getty.edu/art/collection/person/103JZR> (Дата звернення: 25.04.2025).
30. Jean-Baptiste Greuze. URL: <https://www.newadvent.org/cathen/07029c.htm> (Дата звернення: 06.05.2025).
31. On Girls and Birds: The Structure of Aesthetic Feelings, c. 1800. URL: https://www.journal18.org/issue7/on-girls-and-birds-the-structure-of-aesthetic-feelings-c-1800/?utm_source.com (Дата звернення: 13.05.2025).
32. Pózzo, Andrea. URL: <https://web.archive.org/web/20230609045037/https://www.treccani.it/enciclopedia/andrea-pozzo/> (Дата звернення: 16.04.2025).

33. The French Academy. URL:
<https://www.newadvent.org/cathen/01089a.htm> (Дата звернення: 08.04.2025).